

ल्यप् (२)

पाठ - 5 सत्सङ्गुत्याः महिमा

(य) प्रत्ययस

शब्दार्थः (Word Meanings)

वने	=	जंगल में (in the forest)	तस्करः	=	लुटेरा (robber)
क्रूरः	=	कठोर (cruel)	मार्गेण	=	रास्ते से (by way)
पथिकः	=	यात्री (traveller)	यच्छ	=	दो (give)
धनम्	=	धन (money)	जलपात्रम्	=	जल का पात्र (water pot)
त्यक्त्वा	=	छोड़कर (left)	वधम्	=	हत्या (murder)
परोपकाराय	=	दूसरों के उपकार के लिए (for the welfare of others)	मृत्योः	=	मृत्यु के (of death)
मुक्तः	=	स्वतन्त्र (free)	परिवारस्य सदस्याः	=	परिवार के सदस्य (family members)
इतः	=	यहाँ से (from here)	बद्धा	=	बाँधकर (after tying)
भार्या	=	पत्नी (wife)	अर्धभागम्	=	आधा हिस्सा (half part)
मानवः	=	मनुष्य (man)	सहायकः	=	सहायता करने वाला (helper)

2. उचितं विकल्पं चिनुत। (Tick mark the suitable option.)

(क) रत्नाकरः कुत्र निवसति स्म?

(i) गृहे

(ii) ग्रामे

(iii) वने

(iv) नगरे

(ख) रत्नाकरः कीदृशः जनः आसीत्?

(i) अतिकूरः (ii) विनम्रः (iii) दुष्टः (iv) उदारः

(ग) मुनिः वने किम् करोति स्म?

(i) अध्ययनम् (ii) कार्यम् (iii) तपः (iv) अध्यापनम्

(घ) 'भयात्' पदे का विभक्तिः?

(i) तृतीया (ii) द्वितीया (iii) चतुर्थी (iv) पञ्चमी

(ङ) 'पापेऽपि' अस्य सन्धिच्छेदः किमस्ति?

(i) पापे + अपि (ii) ~~पापः~~ + अपि (iii) पाप + अपि (iv) पापे + ऽपि

(च) 'अहं स्वपरिवाराय एतत् कार्यं करोमि।' अत्र क्रियापदं किम्?

(i) अहम् (ii) करोमि (iii) कार्यम् (iv) एतत्

(छ) 'अहं गृहं गमिष्यामि।' अत्र क्रियापदस्य लकारः कः?

(i) लोट्लकारः (ii) लृट्लकारः (iii) लोट्लकारः (iv) लङ्लकारः

(ज) 'पापस्य' इत्यस्य पदस्य विलोमपदं किम्?

(i) पुण्यस्य (ii) पुण्ये (iii) फलस्य (iv) सुकार्ये

अभ्यास

प्रश्न 1 - रत्नाकरेण उत्तरत

(क) तस्करस्य नाम किम् आसीत् ?

रत्नाकरः

(ख) तस्मात् मार्गात् कः गच्छति स्म ?

पथिकः

(ग) मुनिः कस्य भयात् मुक्तः आसीत् ?

मृत्योः

(घ) रत्नाकरः मुनिं केन सह बद्ध्वा गृहं गच्छति ?

बुद्धेण

(ङ) रत्नाकरः कस्य चरणयोः अपतत् ?

मुनेः

प्रश्न पूर्णवाक्येन उत्तरत ।

(क) रत्नाकरः कस्य धनं हरति स्म ?

रत्नाकरः पथिकस्य धनं हरति स्म ।

(ख) गच्छन्तं मुनिम् दृष्ट्वा रत्नाकरः किम् अवदत् ?
 रत्नाकरः अवदत् यत् किञ्चित् तव समीपं अस्ति,
 मह्यम् यच्छ ।

(ग) मुनिः रत्नाकरं किम् अवदत् ?
 मुनिः अवदत्, " त्वम् शतत् पापं किमर्थं करोषि ,

(घ) रत्नाकरः गृहं गत्वा पितरं किम् अपृच्छत् ?
 रत्नाकरः पितरम् अपृच्छत्, " भो पितः ! किं त्वं मम पापे
 सहायकः असि ।

(ङ) रत्नाकरः मातरम् किम् अपृच्छत् ?
 रत्नाकरः मातरम् अपृच्छत्, " भो मातः ! त्वं तु मयि
 स्निह्यसि । किं त्वं मम पापस्य किञ्चित् फलं प्राप्स्यसि ?

(च) रत्नाकरस्य भार्या तं किम् अवदत् ?
 रत्नाकरस्य भार्या अवदत्, " मानवः स्वकर्मणः फलं स्वयं
 आप्नोति, "